

Architectuurraad

Notitie **Architectuurprocessen Digitale Overheid**

Colofon

Versie : 1.2
Status : Definitief
Datum : 06-11-2023
Documentbeheer : Bureau MIDO, postbus.pgdi@minbzk.nl

Inhoudsopgave

1. Inleiding
2. Leeswijzer en achtergrond
3. Belang van de GDI-Architectuur
4. Overzicht betrokken partijen/gremia
5. Verantwoordelijkheid en taken Architectuurraad
6. Producten
7. Organisatie en overleggen
8. Procesoverzicht
9. Bijlagen:
 - a. RACI GA Architectuur producten
 - b. Beheer- en ontwikkelproces per product

Inleiding

De Architectuur van de Digitale Overheid en de GDI-Architectuur (GA) bieden, als ware het een bestemmingsplan, inzicht in de beoogde ontwikkeling van de digitale overheid en de Generieke Digitale Infrastructuur (GDI). Het doel is voor de MIDO (Meerjarenprogrammering Infrastructuur Digitale Overheid) een referentie te hebben bij besluitvorming over programma's en projecten en bij de bepaling van de impact op de GDI van nieuwe beleidsvoornemens. Aan beheerorganisaties van GDI-oplossingen (afspraken, standaarden en voorzieningen) geeft het richting bij het aanpassen of ontwikkelen van deze GDI-oplossingen. Uitvoeringsorganisaties e.a. die de GDI gebruiken, kunnen ermee bepalen hoe ze erop kunnen aansluiten.

De Architectuur wordt binnen MIDO continu onderhouden zodat de architectuur blijft aansluiten bij ontwikkelingen in de maatschappij en de (digitale) overheid. De Architectuurraad is verantwoordelijk voor ontwikkeling en onderhoud van de Architectuur en wordt daarin ondersteund door werkgroepen met architecten, een klankbordgroep en het bureau MIDO. Bijdragen vanuit deze brede community verzekeren dat de Architectuur invulling geeft aan de behoeften van de digitale overheid, dat oplossingen in de GDI door gebruikers toepasbaar zijn en dat aanpassingen tijdig beschikbaar komen.

Een belangrijk onderdeel van de digitale overheid is het data-domein waar onder andere Regie op Gegevens en het federatief datastelsel onderdeel van uitmaken. Vooral het domein Gegevensuitwisseling heeft een sterke relatie met het datadomein, maar ook andere domeinen hebben een relatie. De ontwikkeling en onderhoud van het data-domein valt onder aansturing van het Interbestuurlijk Data Overleg (IDO). De Architectuurraad toets ook de IDO-architectuur en bewaakt de samenhang daarvan met de verdere Architectuur. Ontwikkeling van de architectuur voor het data-domein is een taak voor (de programma's van) het IDO.

Dit document beschrijft de processen die hiervoor van toepassing zijn.

Leeswijzer en achtergrond

Dit document bevat de uitwerking van het architectuurproces dat de instandhouding en doorontwikkeling van de Digitale Overheid, de Generieke Digitale Infrastructuur (GDI) en het data-domein ondersteunt.

Het document is een aanvulling op andere documenten hierover.¹ In het bijzonder is het een uitwerking van de architectuurparagraaf van het MIDO-kader waarin de taken, verantwoordelijkheden en bevoegdheden van de Architectuurraad staan beschreven. Deze aanvulling voegt hier procedures voor samenwerking aan toe. Daarvoor beschrijft het ook: op te leveren producten, rollen van partijen en rollen van deelnemers aan overleggen.

Dit document wordt vastgesteld en beheerd door de Architectuurraad Digitale Overheid.

Leeswijzer

Dit document is zelfstandig leesbaar maar voor een goed begrip wordt aangeraden om eerst de documenten over de MIDO-governance te lezen, in het bijzonder het MIDO-kader en daarvan de architectuurparagraaf¹.

MIDO-governance

Het **Besluit Sturing Digitale Overheid 2022** van 18 juli 2022 bevat het besluit van de Staatssecretaris van Binnenlandse Zaken, Digitalisering en Koninkrijksrelaties om de Sturing Digitale Overheid te veranderen in het kader van de introductie van een meerjarige programmering op de generieke digitale infrastructuur (MIDO).² Daarmee stelt zij in:

- een hoogambtelijk Overheidsbreed Beleidsoverleg Digitale Overheid (OBDO),
- een Programmeringsraad Generieke Digitale Infrastructuur (PGDI),
- een Architectuurraad,
- op elk van de vier GDI domeinen - toegang, interactie, gegevensuitwisseling en infrastructuur - een programmeringstafel (PT).

Hiermee is er betrokkenheid van alle belanghebbenden:

- uitvoerende organisaties die van de GDI gebruikmaken voor hun diensten aan burgers en ondernemers;
- beleidsmakers die ook politieke keuzes in het belang van burgers en ondernemers meenemen;
- beheerorganisaties die bouwstenen van de GDI ontwikkelen en beheren.

Het MIDO-proces is opgebouwd rond de volgende documenten:

- **MIDO Kader** – beschrijft de afspraken, uitgangspunten en instrumenten om te zorgen voor een transparant proces van afbakening, prioritering en besluitvorming rond de GDI. Het vormt het kader voor zowel de uitwerking van de meerjarenvisie als het programmeringsplan GDI.

Onderdeel van het kader is de **architectuurparagraaf**. Deze paragraaf beschrijft de taken, verantwoordelijkheden en bevoegdheden van de Architectuurraad en de relatie daarvan met het Overheidsbreed Beleidsoverleg Digitale Overheid (OBDO), Programmeringsraad GDI (PGDI) en de programmeringstafels. Voor ondersteuning van de Architectuurraad zijn werkgroepen met architecten voorzien.

- **Meerjarenvisie GDI** – schetst de beoogde (door)ontwikkeling van de GDI gelet op relevante beleidsmatige, technologische (internationale) ontwikkelingen en wet- en regelgeving op de middellange termijn (5 jaar).
- **Programmeringsplan GDI** – is een totaaloverzicht van beheer en exploitatie, projecten en programma's met bijbehorende begroting van de

1 Meer documentatie over MIDO zijn te vinden op de website van de PGDI:
<https://pgdi.nl>

2 <https://zoek.officielebekendmakingen.nl/stcrt-2022-18861.pdf>

GDI voor het jaar t+1 ingedeeld naar opdrachtnemer. Uitgangspunt voor het programmeringsplan GDI is de Meerjarenvisie GDI.

- **Architectuur Digitale Overheid** – Kort na haar aantreden heeft de Architectuurraad besloten om een samenhangende doelarchitectuur uit te werken die inzicht geeft in hoe de onderdelen van de digitale overheid samenhangen. Daarmee helpt het werkdocument inzichtelijk te maken wat al bestaat en waar ontwikkeling nodig is op het gebied van beleid, architectuur en realisatie van bouwstenen.

Vervanging bestaande sturing

Door de GDI Architectuur (GA) is in de afgelopen jaren gewerkt aan de contouren van een GDI-architectuur die helpt om inhoudelijk te sturen op de ontwikkeling van de GDI. Daarnaast is vanuit de Nederlandse Overheids Referentie Architectuur (NORA) een overheidsbrede community ontstaan met vele dochter-referentiearchitecturen.

Hetzelfde geldt voor de manier waarop architectuurproducten binnen lopende projecten en programma's tot stand komen: de bedoeling is te komen tot één inhoudelijk samenhangende architectuur van de digitale overheid en een bijbehorend voortbrengingsproces. Daaronder vallen naast de overkoepelende architectuur en domeinarchitecturen ook uitwerkingen binnen programma's.

Belang van de GDI-Architectuur

De Meerjarenprogrammering Infrastructuur Digitale Overheid (MIDO) wordt ingericht om de instandhouding en doorontwikkeling van de GDI gemeenschappelijk te besturen. Prioritering en besluitvorming is gebaseerd op een integraal meerjarenbeeld en toekomstvisie. De GDI-architectuur is het stuurinstrument om ervoor te zorgen dat de GDI-bouwstenen (afspraken(stelsels), standaarden en voorzieningen) samenhangend worden ontwikkeld: zowel in onderlinge samenhang als in samenhang met hun omgeving en aansluitend bij ontwikkelingen in de markt. Deze bouwstenen moeten aansluiten op de eisen vanuit de samenleving en op de dienstverlening die uitvoeringsorganisaties en medeoverheden leveren aan burgers en bedrijven. De architectuur van de GDI stuurt de oplossing op inhoud en kwaliteit en heeft tot doel het geheel van de GDI bruikbaar en beheersbaar te houden en risico's te beperken via belangrijke aspecten zoals functionaliteit, samenhang, efficiency, herkenbaarheid en voorspelbaarheid. Een GDI-kenmerk dat hierbij centraal staat is het sturen op 'afpraak boven standaard boven voorziening' (zie figuur 1 met alle belangrijke GDI-kenmerken). De visie op de dienstverlening van de overheid en daarbinnen de meerjarenvisie op de ontwikkeling van de GDI, is het kader waarbinnen de architectuurfunctie haar werk doet. Daarnaast bepalen onder andere regeerakkoord, wettelijke kaders, regelgeving, Europese verordeningen, beleid en (NORA-)architectuurprincipes mede de inhoud.

Figuur 1. De Why van de GDI

De verzameling architectuurproducten, het architectuurproces en de uitvoering daarvan door betrokkenen/overleggremia, dient het gezamenlijk doel van alle partijen in hun gezamenlijke inspanning voor een betere digitale overheid voor burgers en bedrijven. Deze gezamenlijke inspanning kan op gespannen voet staan met prioriteiten van individuele organisaties. Zeker als capaciteit beperkt is, zoals de beschikbaarheid van architecten, is de verleiding daarom groot andere organisaties 'de kastanjes uit het vuur' te laten halen. Uiteindelijk leidt dit echter tot het ontbreken van de inbreng van kennis over de eigen context en belangen en suboptimale eigen oplossingen. Het leidt ook tot het minder betrokken voelen bij de GDI en daarmee tot excuses voor het (deels) negeren daarvan.

Voor de invulling van hun rollen zullen partijen daarom continu capaciteit moeten vrijmaken om hun betrokkenheid te organiseren. Daarbij hoeft niet elke organisatie op elk niveau en op elk onderwerp betrokken te zijn. Organisaties met een vergelijkbaar belang kunnen taken onderling verdelen en prioriteit geven aan waar het grootste belang ligt.

Overzicht betrokken gremia/partijen

Om de GDI architectuur te ontwikkelen en blijvend bij de tijd te houden zijn een aantal gremia / partijen betrokken:

- De opdrachtgever voor de architectuur zijn het OBDO en de PGDI (afhankelijk van de aard van het product).
- De sturing op de ontwikkeling is belegd bij de Architectuurraad.
- De feitelijke ontwikkelingen geschieden in de architectuurwerkgroepen (al dan niet gelieerd aan een programmeringstafel. De overkoepelende werkgroep heeft als taak samenhang en eenduidigheid te bewaken.
- De klankbordgroep toetst de voorstellen uit de werkgroepen en adviseert de Architectuurraad.
- De PGDI en het OBDO bekrachtigen de voorstellen van de Architectuurraad.
- Coördinatie op het proces en de productie vindt plaats door het bureau MIDO.
- Verder zijn de (grote) gebruikers van de GDI betrokken bij de ontwikkeling en toetsing.

Hieronder worden de taken en verantwoordelijkheden van de Architectuurraad, de architectuurwerkgroepen, de klankbordgroep en het bureau MIDO verder uitgewerkt.

Verantwoordelijkheden en taken Architectuurraad

Het instellingsbesluit Digitale Overheid beschrijft de taken van de architectuurraad. Het MIDO-kader werkt taken, verantwoordelijkheden en

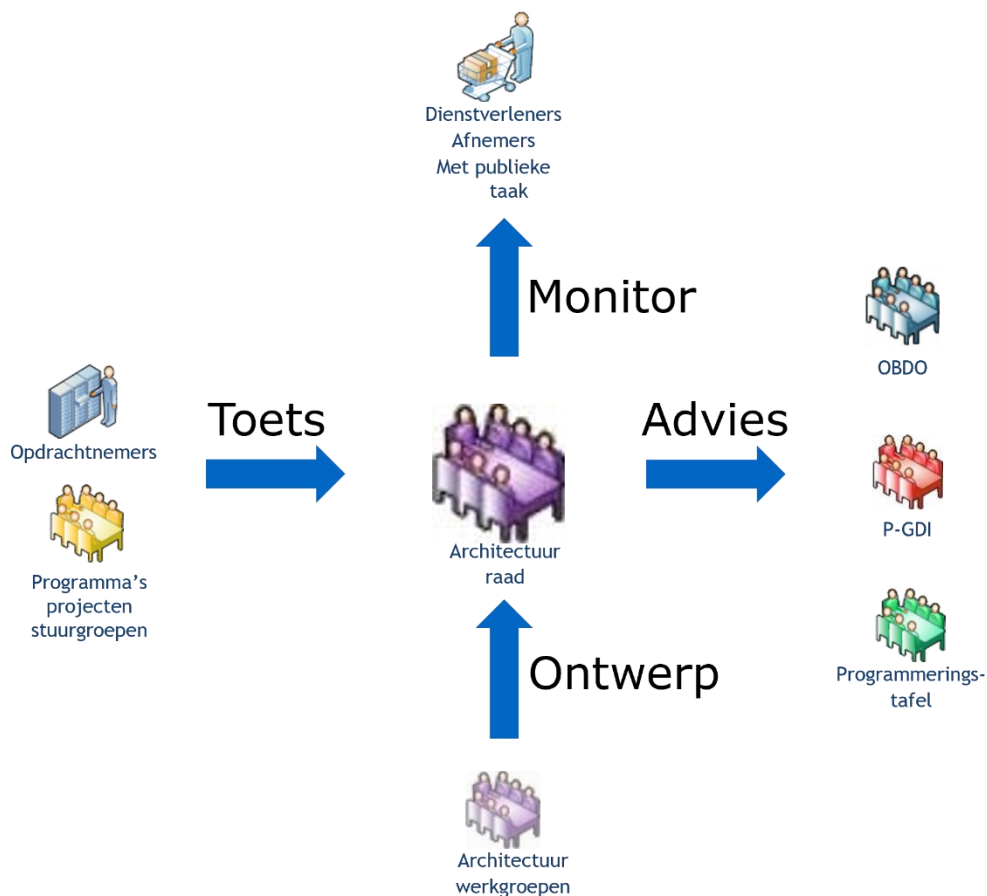
bevoegdheden in meer detail uit. Hieruit volgt dat de voorzitter van de architectuurraad in overeenstemming met het instellingsbesluit wordt benoemd door BZK/dgOO. Afvaardiging van de in het instellingsbesluit genoemde organisaties vindt in overleg met de voorzitter plaats.

Het MIDO-kader beschrijft de taken van de architectuurraad als volgt:

- Doen opstellen van de GDI-architectuur;
- Adviseren, via PGDI en OBDO, aan de opdrachtgevers voor ontwikkeling en beheer van de GDI-architectuur op visie-, enterprise- en domeinniveau;
- Formuleren van de inhoudelijke kaders (eisen/adviezen) aan de opdrachtgevers voor projecten die bouwstenen voor de GDI ontwikkelen;
- Adviseren over architectuurproducten vanuit projecten en programma's die bouwstenen voor de GDI (door)ontwikkelen;
- Adviseren over de vertaalslag van het WAT naar het HOE (waaronder het vormgeven van generieke functies met afspraken, standaarden en voorzieningen) van beleidsmatige wensen, bijvoorbeeld door bij te dragen aan een (pre)uitvoeringstoets of impactanalyse;
- Periodieke monitoring of de afspraken in het kader van de GDI-architectuur in de praktijk bij afnemers gerealiseerd worden;
- Adviseren over de routekaart waarin de GDI zich stapsgewijs verbetert (architectuurroadmap);
- Gevraagd en ongevraagd adviseren over inhoudelijke aspecten van projecten en programma's die bouwstenen voor de GDI (door)ontwikkelen;
- Creëren en bewaken van overzicht en samenhang van de GDI-architectuurproducten.

Onderstaande figuur verbeeldt dit samenvattend als dat de Architectuurraad is van het 'ontwerp³ van de generieke infrastructuur van de digitale overheid' en daarbij toetst, monitort en adviseert.

3 Ontwerp heeft hier de betekenis van stellen van kaders (architectuur) en niet uitwerking (bouwrichtlijnen).

Daarnaast heeft de architectuurraad de volgende meer specifieke taken die hieruit voortkomen:

- Vervullen van opdrachtgeverschap aan architectuurwerkgroepen.
- Kiezen en prioriteren van activiteiten van architectuurwerkgroepen.
- Goedkeuren jaarplan Architectuurraad als onderdeel van het GDI programmeringsplan en het voordragen aan PGDI voor bekrachtiging.
- Bewaken voortgang ontwikkeling GDI-Architectuur.

Ten behoeve van het data-domein vervult de Architectuurraad de volgende taken:

- Adviseren, via IDO en OBDO, aan de opdrachtgevers voor ontwikkeling en beheer van de architectuur voor het data-domein;
- Adviseren over architectuurproducten vanuit projecten en programma's die bouwstenen voor het data-domein ontwikkelen;
- Periodieke monitoring of de afspraken in het kader van het data-domein in de praktijk bij afnemers gerealiseerd worden;
- Gevraagd en ongevraagd adviseren over inhoudelijke aspecten van projecten en programma's die bouwstenen voor het data-domein (door)ontwikkelen;
- Bewaken van samenhang van de architectuurproducten binnen het data-domein en samenhang daarvan met de GDI-Architectuur.

De architectuurraad wordt in haar taken inhoudelijk ondersteund door werkgroepen met architecten. Het bureau MIDO verzorgt het secretariaat van de architectuurraad en de coördinatie van de werkgroepen.

Producten

Om haar taak te kunnen vervullen levert de Architectuurraad samen met de programmeringstafels, een aantal producten op:

- De Architectuur Digitale Overheid geeft inzicht hoe de beoogde digitale overheid en GDI gaan bijdragen aan de doelen van de digitale overheid en

wat de kenmerken zijn van de daarvoor noodzakelijke architectuurverandering. Deze overkoepelende architectuur geeft inzicht in de samenhang van alle bouwstenen in de digitale overheid en biedt een basis voor sturing daarop. Daartoe maakt het duidelijk welk beleid, architectuur en programmering nodig is om de beoogde doelen te realiseren.

- Architectuur-governance en werkwijze leggen het architectuurproces vast in de volgende deeldocumenten:
 - Het instellingsbesluit Digitale Overheid en het MIDO-kader beschrijven taken, verantwoordelijkheden en bevoegdheden.
 - Deze notitie architectuurprocessen beschrijft de processen die de Architectuurraad daarbij hanteert.
 - De architectuurmethode bevat het methodisch kader voor uitwerking van de GDI-Architectuur.
- De domeinarchitecturen werken per programmeringstafel (Toegang, Interactie, Gegevensuitwisseling en Infrastructuur) uit hoe afspraken, standaarden en voorzieningen uit de overkoepelende architectuur voor de komende 3-5 jaar functioneel worden vormgegeven. De diepgang is zodanig dat beheerorganisaties (aanbieders) deze in een solution architectuur of epic kunnen uitwerken.
- Toets van de Project Start Architectuur (PSA)⁴. De PSA voor GDI-bouwstenen wordt opgesteld bij de start van een programma/project en beschrijft de kaders die vanuit wet/regelgeving, beleid, overkoepelende architectuur en domein-architectuur van toepassing zijn bij de uitwerking van een specifieke solution-architectuur. Ook in een agile omgeving is een PSA goed toepasbaar (zie NORA: [PSA \(Project Startarchitectuur\) - NORA Online](#)). Afwijkingen van deze kaders worden vastgelegd en voorzien van afspraken over het oplossen van afwijkingen (dat kan ook door de kaders bij te stellen).
- Ad hoc toetsen op solution-architecturen hebben als doel om vast te stellen in welke mate deze passen binnen de overkoepelende GDI-Architectuur en domein-architectuur.
- De monitoring-rapportage legt het gebruik en bruikbaarheid van de GDI vast en doet voorstellen voor verbetering van het gebruik.
- Overige ad hoc toetsen en adviezen vinden gevraagd en ongevraagd plaats. De (agenda-overleggen van) OBDO, PGDI en programmeringstafel kunnen via bureau MIDO een verzoek doen om een toets uit te laten voeren of advies uit te brengen.

Deze producten moeten onderling samenhangend zijn en ook samenhangen met de belangrijkste twee inhoudelijke MIDO documenten: GDI meerjarenvisie en GDI programmeringsplan. De (onderdelen van deze) producten zullen daar ook een plek in moeten krijgen. De precieze invulling hiervan zal werkenderweg bepaald worden en in een volgende versie van dit document scherper beschreven worden.

Naast bovenstaande primaire producten levert architectuur op verzoek en ongevraagd ook secundaire producten op:

- Toetsen van inhoudelijke documenten die behandeld worden in het OBDO, PGDI, programmeringstafels en IDO zoals project/programma-architectuur, GDI-meerjarenvisie, GDI-programmeringsplan, e.a.
- Adviezen over inhoudelijke vraagstukken met betrekking tot de GDI en het data-domein zoals scope-vraagstukken.
- Impactanalyses van (voorgenomen) beleid en wetswijzigingen en hun consequentie voor de GDI-Architectuur en/of het data-domein.
- Andere toets- advies- en monitoring-producten op verzoek en eigen initiatief.

Producten MIDO versus IDO

Ontwikkeling van de architectuur voor het data-domein is een taak voor (de programma's van) het IDO. De Architectuurraad bewaakt samenhang en relatie met de Generieke Digitale Infrastructuur.

⁴ In sommige organisaties spreekt men van Globale Architectuur Schets (GAS).

Organisatie en overleggen

Architectuurraad

De Architectuurraad is samengesteld op niveau van CIO en CTO. Taken van de architectuurraad zijn hiervoor al beschreven. Voor uitvoering van haar taken leunt de architectuurraad op met name werkgroepen met architecten.

Architectuurwerkgroepen

De uitwerking van de (concept) GDI-Architectuur vindt plaats door werkgroepen met architecten. Werkgroepen worden naar behoefte per thema en op aangeven van de architectuurraad, ingesteld en gecoördineerd door bureau MIDO. Bij besluiten over wijziging in werkgroepen zal continuïteit een belangrijk punt van afweging moeten zijn.

Groepen hebben een resultaatgericht karakter en bestaan uit architecten van betrokken overheidsorganisaties met kennis van het betreffende thema.

Deelname aan een werkgroep vraagt om een concrete inzet bij het vervaardigen van architectuurproducten.

Werkgroepen worden samengesteld uit de groep van architecten die zich voor bijdragen hebben aangemeld. Bijdragen kunnen in aard en omvang variëren van:

- review van eindproducten (dat betekent deelname aan de klankbordgroep),
- review van eind- en tussenproducten (in de werkgroep),
- inhoudelijke input leveren,
- kleine onderdelen of grote delen schrijven,
- als meewerkend 'trekker' optreden.⁵

Om efficiënt te werken worden de werkgroepen klein gehouden en opgeheven na vervaardigen van de gevraagde producten. Mocht het voortbestaan van een werkgroep voor een lange periode nodig zijn, dan wordt gewerkt met roulerende deelnemers zodat zowel het werk als de vertegenwoordiging verdeeld wordt over alle stakeholders.

De architectuurraad kan een sponsor uit zijn midden aanwijzen die een werkgroep ondersteunt door informeel tussentijdse vragen, dilemma's en (tussen)producten af te stemmen.

Werkgroepen werken nauw samen met programmeringstafels. De trekker van een werkgroep is daarvoor de linkin-pin die deelneemt aan programmeringstafels (afhankelijk van agenda). Bijvoorbeeld voor vragen over beleid en het krijgen van feedback op ideeën en tussenresultaten.

Mogelijke werkgroepen zijn:

1) Overkoepelende architectuurwerkgroep met de volgende taken:

- Opstellen van de Architectuur Digitale Overheid met op hoofdlijnen aandacht voor richtinggevend beleid, samenhangende architectuur en benodigde bouwstenen,
- Adviseren over de samenhang van de domein- en thema-architecturen,
- Opstellen van en adviseren over architectuur governance & werkwijze,
- Opstellen van adviezen over de scope van de GDI in het kader van het afwegingskader GDI en het daarbij betrekken van een of meerdere van de werkgroepen Toegang, Interactie, Gegevensuitwisseling en/of Infrastructuur.
- Opstellen van gevraagde en ongevraagde toetsen, adviezen, rapportages en impactanalyses aan het OBDO en PGDI.
- Als voor een domein of thema op enig moment geen werkgroep is ingericht, kan de Architectuurraad in dringende gevallen een beroep doen op de overkoepelende werkgroep.

⁵ De trekker is geen projectleider en draagt geen verantwoordelijkheid anders dan de groep te ondersteunen.

2) Werkgroepen per thema of domein (Toegang, Interactie, Gegevensuitwisseling en Infrastructuur)

Per thema van de GA kunnen specialistische werkgroepen van architecten met kennis van het specifieke onderwerp ingericht worden.

Inrichten van een thema werkgroep kan zowel plaatsvinden omdat er veel werk te verrichten is als om redenen van specialistische expertise.

Een werkgroep heeft de volgende taken (gericht op het specifieke thema):

- Opstellen van de GDI-domeinarchitectuur of thema-architectuur,
- Input leveren aan de Project Start Architectuur (PSA) voor projecten en programma's door het meegeven van kaders vanuit de GDI-Architectuur⁶.
- Toetsen van PSA's en Solution Architecturen binnen het betreffende thema.⁶
- Opstellen van gevraagde en ongevraagde toetsen, adviezen en rapportages aan de programmeringstafels, opdrachtgevers en opdrachtnemers^{6 7}
- Bijdragen aan adviezen over de scope van de GDI in het kader van het afwegingskader GDI.

Klankbordgroep

De klankbordgroep GA vervult een belangrijke rol voor het toetsen op bruikbaarheid voor uitvoering, doelmatigheid voor beleid en verkrijgen van draagvlak. Daarvoor ondersteunt de klankbordgroep aan de Architectuurraad door conceptaanpassingen van de GA te toetsen op impact voor de organisaties die van de GDI gebruik maken. In deze toets wordt ook de NORA-community betrokken. Deelname aan de klankbordgroep staat open voor elke organisatie die van de GDI gebruik maakt (inclusief private organisaties) en marktpartijen (IT-adviesbureaus, IT-leveranciers e.d.), ter beoordeling door bureau MIDO. De klankbordgroep verricht haar activiteiten voor de gehele GDI-Architectuur inclusief de domeinen waaruit deze bestaat.

Bureau MIDO

Bureau MIDO verzorgt het secretariaat voor de architectuurraad. Op aangegeven van de architectuurraad verzorgt het bureau MIDO de coördinatie van werkgroepen inclusief hun oprichting, ontbinding en wijziging van de samenstelling. Behoeftte aan nieuwe werkgroepen kan via bureau MIDO aangegeven worden vanuit diverse belanghebbenden en met name programmeringstafels.

Het bureau MIDO publiceert architectuurproducten van de architectuurraad voor gebruik door belanghebbenden van beleid, uitvoering en beheer op een openbare website zoals NORA. Ook onderhoudt bureau MIDO de relatie met NORA en betreft NORA waar nodig bij werkgroepen en omgekeerd.

Overige betrokkenen

Buiten de MIDO-governance vallen architectuuractiviteiten van:

- Organisaties die GDI gebruiken
- Opdrachtgeverschap door BZK
- Beheerorganisaties die GDI-onderdelen realiseren
- NORA en haar dochters

Voor zover van toepassing volgen zij daarbij wel de in MIDO gezamenlijk afgesproken Architectuur Digitale Overheid, domeinarchitecturen en het GDI-programmeringsplan. Daarbij gaan we uit van een 'pas toe of leg uit' werkwijze.

Zij kunnen ook verzoeken doen aan de architectuurraad voor toetsen, adviezen e.d. in relatie met naleving van deze afspraken.

⁶ De voorzitter van een programmeringstafel signaleert de behoefte hieraan tijdig in het voorzittersoverleg van PGDI, Architectuurraad en programmeringstafels.

⁷ Het GDI programmeringsplan kan een aanleiding geven voor de architectuurraad om ongevraagde toetsen en adviezen in te plannen.

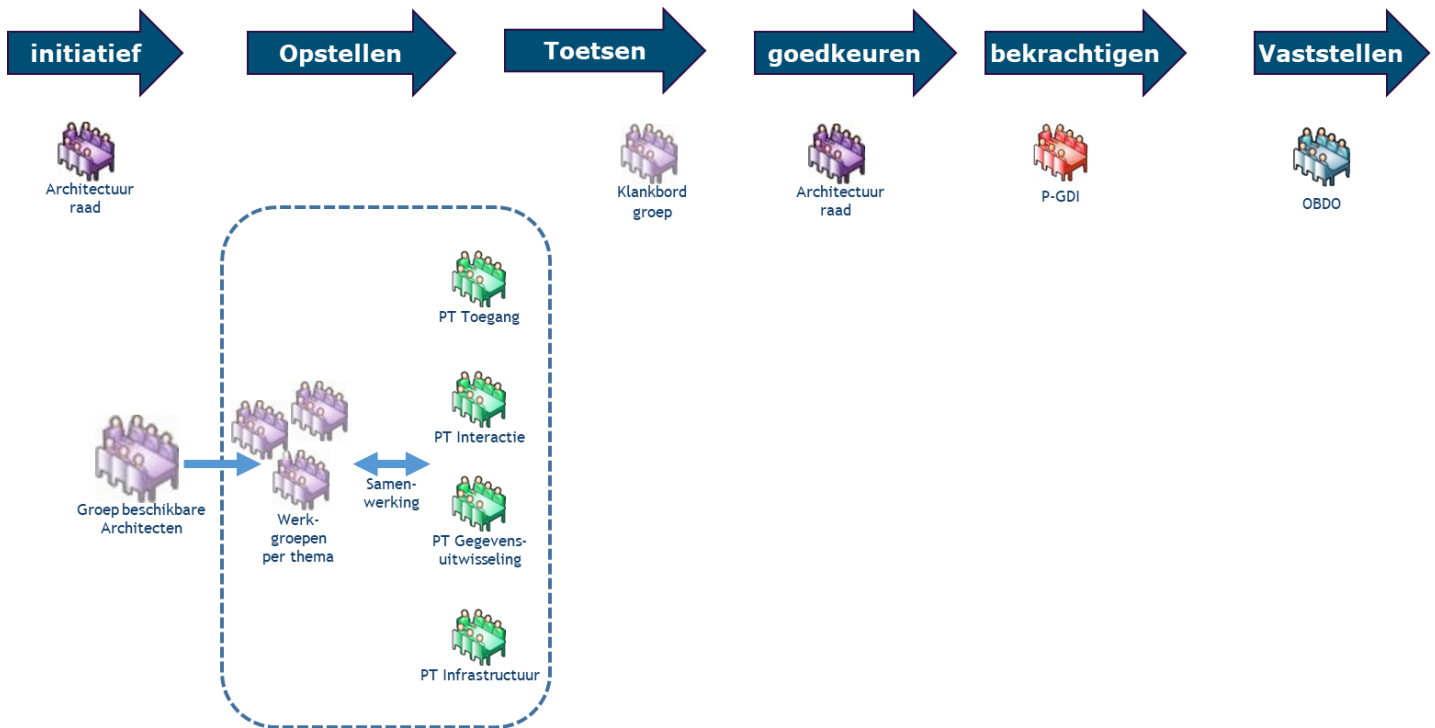
Procesoverzicht

De processen voor de architectuur van de GDI zijn in twee hoofdprocessen opgedeeld:

1. Architectuurontwerp (uitsluitend MIDO)
2. Advies en toetsing (MIDO en IDO beide)

Architectuurontwerp

Onderstaand figuur vat het proces van architectuurontwerp samen.

- Initiatief:** De architectuurraad neemt initiatief tot het uitwerken en/of aanpassen van specifieke onderwerpen door opdracht te geven aan een werkgroep met architecten. Daarbij maakt zij gebruik van input van stakeholders. Bureau MIDO stelt werkgroepen samen uit de groep van beschikbare (bij het bureau aangemelde) architecten.
- Opstellen:** Themageoriënteerde werkgroepen stellen de architectuurproducten op in samenwerking met de programmeringstafel(s) waaronder het thema valt.
- Toetsen:** De klankbordgroep toetst producten op impact voor de stakeholders op basis van collectieve en organisatiebelangen en beleidsmatige kaders. Ook kan openbare consultatie plaatsvinden als het wenselijk is om bijvoorbeeld de markt te betrekken bij onderwerpen.
- Goedkeuren:** De Architectuurraad keurt architectuurproducten goed en neemt daarin mee de uitkomsten van toetsing door klankbordgroep.
- Bekrachtigen:** PGDI bekrachtigt de goedkeuring van de Architectuurraad.
- Vaststellen:** Waar dat voor specifieke producten nodig is (zie RACI-tabel in bijlage) of PGDI daartoe besluit, zal het OBDO deze ook formeel vaststellen.

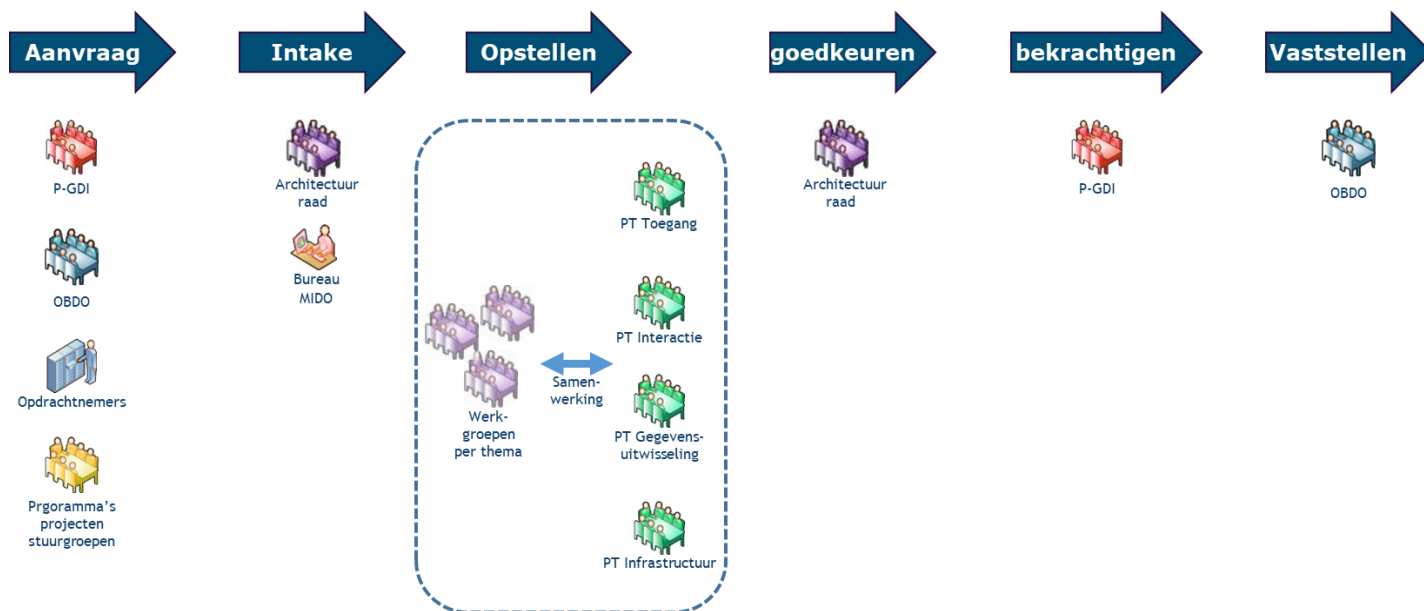
Het proces is weergegeven als elkaar serieel opvolgende stappen, maar in de praktijk zal dit vaak anders zijn. Dat kan zijn omdat binnen een stap zoals het opstellen van architectuur kort-cyclus gewerkt wordt. Maar ook over meerdere stappen heen kan via een snelle beproeving van een beleidsdoel of architectuur-component kort-cyclus gewerkt worden.

Het proces omvat feedbacklusen, maar deze zijn niet weergegeven in de figuur.

Het uitwerken van architectuur vindt 'net genoeg en net op tijd plaats'. Dit betekent dat de architectuurraad prioriteit stelt bij wat actueel nodig is en ook niet meer en diepgaander laat uitwerken dan nodig is om kaders te stellen.

Architectuurtoets en -advies

Onderstaand figuur vat het proces voor toetsen en adviseren vanuit architectuur samen.

- Aanvraag:** OBDO, PGDI, IDO, opdrachtne-mers, programma's/projecten, hun stuurgroepen en opdrachtgevers kunnen een advies of toets aanvragen. Bureau MIDO verzamelt aanvragen. De Architectuurraad kan ook ongevraagd tot een advies of toets besluiten.
- Intake:** De Architectuurraad besluit op grond van het belang van advies/toets en beschikbare capaciteit tot uitvoeren (zie ook snelle procedure). Eventueel kan een toets met externe expertise plaatsvinden.
- Opstellen:** De werkgroepen met architecten stellen adviezen en toetsen op. Daarbij wordt waar zinvol samengewerkt met programmeringstafels.
- Goedkeuren:** De Architectuurraad keurt het advies goed. Waar nodig besluit zij daarbij aanvullend advies in te winnen voordat advies/toets aan de aanvrager/betrokkene wordt gestuurd.
- Bekrachtigen:** Waar nodig besluit de Architectuurraad om het advies of de toets door PGDI en/of IDO te laten bekrachtigen.
- Vaststellen:** Waar nodig besluit de PGDI of IDO om het advies of de toets door OBDO formeel te laten vaststellen.

Snelle procedure

In een aantal gevallen is een snellere procedure nodig voor adviezen en toetsen. Een voorbeeld hiervan zijn architectuurtoetsen op inhoudelijke stukken die behandeld worden in programmeringstafels, PGDI, IDO of OBDO. Deze stukken zijn vaak pas twee weken voor vergadering in concept beschikbaar. Mits de aard en het belang van het onderwerp dit mogelijk/nodig maakt, kan hiervoor een versnelde procedure doorlopen worden:

- Bureau MIDO en de voorzitter van de Architectuurraad doen in dit geval een intake en bepalen of de snelle procedure gevolgd wordt.
- Werkgroepen stellen het advies of de toets op.
- Het advies of de toets wordt met voorbehoud uitgebracht.
- De Architectuurraad kan achteraf besluiten om adviezen en toetsen alsnog goed te keuren, terug te trekken, aan te (laten) passen of geen extra aandacht te geven.

Documentbeheer

Bureau MIDO publiceert actuele versies van documenten op de NORA wiki [www.noraonline.nl/wiki/GDI-Architectuur \(GA\)](http://www.noraonline.nl/wiki/GDI-Architectuur_(GA)). De actuele versie van het document Architectuur Digitale Overheid wordt voor de eenduidigheid eveneens gepubliceerd op www.pgdi.nl. Bureau MIDO draagt waar nodig de wijzigingen op documenten actief uit via presentaties, nieuwsbrieven e.a.

Voor wijzigingen wordt onderscheid gemaakt tussen twee soorten:

- Mineure wijzigingen
Mineure wijzigingen hebben tot doel het document actueel te houden ten opzichte van besluiten die buiten het kader van het document genomen worden en om feitelijke onjuistheden of onduidelijkheden te verbeteren. Mineure wijzigingen leiden niet tot geheel nieuwe paragrafen of andere structuur van het document. Bij het aannemen van andere architectuurstukken kan zo eenvoudig besloten worden een bepaald aspect in dit overzichtsdocument meteen te actualiseren conform het genomen besluit c.q. de vastgestelde nieuwere uitwerking. Om dit navolgbaar te maken wordt het document uitgebreid met een wijzigingslog. Bureau MIDO vermeldt daarin mineure wijzigingen en publiceert een nieuwe versie op bovengenoemde plek.
- Majeure wijzigingen.
Zowel via de MIDO-werkgroepen als via de bestaande reactiemogelijkheid op Nora-online kunnen wijzigingsvoorstellen worden verzameld.
Bureau MIDO houdt een lijst bij van onderwerpen die aanleiding zijn voor majeure wijzigingen. Deze kunnen aanleiding zijn om betreffend onderwerp eerst in de werkgroep van het betreffende domein uit te werken. Periodiek wordt op basis van deze lijst aan Architectuurraad een voorstel gedaan voor majeure bijwerkingslag.

BIJLAGEN:

De bijlagen bevatten de detailuitwerking van processen en verantwoordelijkheden met betrekking tot de belangrijkste architectuurproducten:

- RACI GDI-Architectuur producten en RACI IDO-gerelateerde architectuurproducten
- Beheer- en ontwikkelproces per product

In de beheer- en ontwikkelprocessen staat PGDI opgenomen, maar als dit ook een IDO-architectuurproduct kan zijn, moet hiervoor worden gelezen: "PGDI als dit een GDI-product betreft en IDO als dit een IDO-product betreft".

RACI GDI-Architectuur producten

	OBDO	PGDI	Architectuurraad incl. werkgroepen [#]	Programmeringstafels	Opdrachtgever	Opdrachtnemer
Architectuur governance en werkwijze • MIDO-kader, architectuurparagraaf • architectuurproces	A I	R I	R* A/R	C C		
Architectuur Digitale Overheid	A	R	R*	C		
Domein / Thema Architectuur		A	R	C		
Architectuur Roadmap	A	R	R*	C		
Project Start Architectuur			C ¹	C ¹	A	R
Solution architectuur			C ²	C ²	A	R
Monitoring rapportage	A	R	R*			
Overige ad hoc toetsen en adviezen	I	I	A	C	C	C

A Eindverantwoordelijk (stelt vast)

R Verantwoordelijk voor realisatie

R* Gedelegeerd R. Voert in de praktijk uit

C Geeft advies en input op verzoek

C¹ Toets

C² Ad hoc toets naar behoefte c.q. op verzoek

I Wordt geïnformeerd

De werkgroepen voeren grote delen van de taken namens de architectuurraad uit (zie de meer gedetailleerde procesuitwerking).

Achterban (klankbordgroep e.d.) wordt bij alle producten geïnformeerd en geraadpleegd.

RACI IDO-Architectuur producten

	OBDO	IDO	Architectuurraad incl. werkgroepen [#]	Programmeringstafels	Opdrachtgever	Opdrachtnemer
Project Start Architectuur			C ¹	C ¹	A	R
Solution architectuur			C ²	C ²	A	R
Monitoring rapportage	A	R	R*			
Overige ad hoc toetsen en adviezen	I	I	A	C	C	C

A Eindverantwoordelijk (stelt vast)

R Verantwoordelijk voor realisatie

R* Gedelegeerd R. Voert in de praktijk uit

C Geeft advies en input op verzoek

C¹ Toets

C² Ad hoc toets naar behoefte c.q. op verzoek

I Wordt geïnformeerd

De werkgroepen voeren grote delen van de taken namens de architectuurraad uit (zie de meer gedetailleerde procesuitwerking).

Architectuur Governance & werkwijze (architectuurprocessen & architectuurmethode): beheer- en ontwikkelproces

N.B. Het Instellingsbesluit en MIDO-kader vallen buiten deze governance.

door betrokkenen	Input	Output	Output gaat naar
Periodiek reflecteren	P-GDI, OBDO, Architectuurraad, Programmeringstafels, werkgroepen, klankbordgroep	Feedback over huidige governance van betrokkenen; Aanpassingen in wetgeving, beleid of sturing; ontwikkelingen in andere architectuurproducten	Fit/GAP Analyse van huidige versie; kandidaat verbeteringen/aanpassingen	Architectuurraad om aanpassingen te bepalen
Initiatief	Architectuurraad	Fit/GAP Analyse van huidige versie; kandidaat verbeteringen/aanpassingen;	Vastgestelde set verbeteringen / aanpassingen	Overkoepelende architectuur werkgroep om uit te werken
Opstellen	Overkoepelende architectuur werkgroep	Vastgestelde set verbeteringen / aanpassingen	Concept Architectuur Governance & Werkwijze	Programmeringstafels (incl. Domein/thema architectuur werkgroep), achterban (klankbordgroep) om te toetsen
Toetsen	Programmeringstafels, Domein/thema Architectuur werkgroep, klankbordgroep	Concept Architectuur Governance & Werkwijze	Getoetst concept of terugkoppeling van toetsresultaten	Architectuurraad om de versie goed te keuren
Goedkeuren versie	Architectuurraad	Getoetst concept	Goedgekeurd finaal concept Architectuur Governance & Werkwijze	
Bekrachtigen versie	NVT			
Vaststellen nieuwe versie	NVT			

Architectuur Digitale Overheid: beheer- en ontwikkelproces

door betrokkenen	Input	Output	Output gaat naar
Periodiek reflecteren	Overkoepelende-architectuurwerkgroep met input van stakeholders	Feedback over Overkoepelende Architectuur; Aanpassingen in wetgeving, beleid of sturing; ontwikkelingen in andere architectuurproducten	Fit/GAP Analyse van huidige versie; kandidaat verbeteringen/aanpassingen; prioritering op kandidaat aanpassingen	Architectuurraad om de aanpassingen te bepalen
Initiatief	Architectuurraad	Fit/GAP Analyse van huidige versie; kandidaat verbeteringen/aanpassingen; prioritering op kandidaat aanpassingen	Vastgestelde set verbeteringen / aanpassingen	Overkoepelende architectuur werkgroep om uit te werken
Opstellen	Overkoepelende architectuur werkgroep	Vastgestelde set verbeteringen / aanpassingen	Concept Overkoepelende Architectuur	Programmeringstafels (incl. Domein/thema Architectuur werkgroep), achterban (klankbordgroep) om te toetsen
Toetsen	Programmeringstafels (incl. Domein/thema Architectuur werkgroep), achterban	Concept Overkoepelende Architectuur	Getoetst concept Overkoepelende Architectuur of terugkoppeling van toetsresultaten	Architectuurraad om de versie goed te keuren
Goedkeuren versie	Architectuurraad	Getoetst concept Overkoepelende Architectuur	Goedgekeurd finaal concept Overkoepelende Architectuur	PGDI om de versie te bekrachtigen
Bekrachtigen versie	PGDI	Goedgekeurd finaal concept Overkoepelende Architectuur	Finaal concept Overkoepelende Architectuur; oplegger met advies aan OBDO	OBDO om de nieuwe versie te publiceren
Vaststellen nieuwe versie	OBDO	Finaal concept Overkoepelende Architectuur; oplegger met advies aan OBDO	(Nieuwe) Actuele versie Overkoepelende Architectuur; communicatie naar betrokkenen	Publicatie

Domein/thema architectuur: beheer- en ontwikkelproces

	...door betrokkenen	Input	Output	Output gaat naar
Periodiek reflecteren	Domein architectuur/thema werkgroep met input vanuit stakeholders en advies programmeringstafel en Overkoepelende-architectuurwerkgroep	Feedback over Domein architectuur / thema; Aanpassingen in wetgeving, beleid of sturing; ontwikkelingen in andere architectuurproducten, marktontwikkelingen	Fit/GAP Analyse van huidige versie; kandidaat verbeteringen/aanpassingen; prioritering op kandidaat aanpassingen	Architectuurraad om de aanpassingen te bepalen
Initiatief	Architectuurraad	Fit/GAP Analyse van huidige versie; kandidaat verbeteringen/aanpassingen; prioritering op kandidaat aanpassingen	Vastgestelde set verbeteringen / aanpassingen (opgenomen in jaarplan)	Domein architectuur / thema werkgroep om uit te werken
Opstellen	Domein architectuur / thema werkgroep	Vastgestelde set verbeteringen / aanpassingen	Concept Domein / thema Architectuur	Overkoepelende Architectuur werkgroep, klankbordgroep en programmeringstafel om te toetsen
Toetsen	Overkoepelende Architectuur werkgroep, klankbordgroep, programmeringstafel	Concept Domein / thema Architectuur	Getoetste concept Domein / thema Architectuur	Architectuurraad om de versie goed te keuren
Goedkeuren versie	Architectuurraad	Getoetste concept Domein /thema Architectuur	Goedgekeurde concept Domein / thema Architectuur	PGDI om de versie te bekrachtigen en de nieuwe versie te publiceren
Bekrachtigen versie	PGDI	Goedgekeurde concept Domein / thema Architectuur	(Nieuwe) Actuele versie Domein / thema architectuur; communicatie naar betrokkenen	Publicatie

Architectuur-roadmap: beheer- en ontwikkelproces

door betrokkenen	Input	Output	Output gaat naar
Periodiek reflecteren	Overkoepelende-architectuur-werkgroep met input van stakeholders	Ontwikkelingen/aanpassingen in Overkoepelende-, Domein- en Solution Architectures; Nieuwe wet-, en regelgeving; Nieuw beleid en sturing; Marktonwikkelingen; Architectuurvisie	Fit/GAP Analyse van huidige versie; kandidaat verbeteringen/aanpassingen; prioritering op kandidaat aanpassingen	Architectuurraad om de aanpassingen te bepalen
Initiatief	Architectuurraad	Fit/GAP Analyse van huidige versie; kandidaat verbeteringen/aanpassingen; prioritering op kandidaat aanpassingen	Benodigde aanpassingen	Overkoepelende architectuur werkgroep om uit te werken
Opstellen	Overkoepelende architectuur werkgroep	Benodigde aanpassingen	Concept Architectuur-roadmap	Programmeringstafels (incl. Domein/thema Architectuur werkgroep), achterban (klankbordgroep) om te toetsen
Toetsen	Programmeringstafels (incl. Domein / thema Architectuur werkgroep), achterban	Concept Architectuur-roadmap	Getoetste concept Architectuur-roadmap	Architectuurraad om de versie goed te keuren
Goedkeuren versie	Architectuurraad	Getoetste concept Architectuur-roadmap	Goedgekeurde concept Architectuur-roadmap	PGDI om de versie te bekrachtigen
Bekrachtigen versie	PGDI	Goedgekeurde concept Architectuur-roadmap	Bekrachtigde concept Architectuur-roadmap	OBDO om de nieuwe versie te publiceren
Vaststellen nieuwe versie	OBDO	Finaal concept Architectuur-roadmap	(Nieuwe) Actuele versie Architectuur-roadmap; communicatie naar betrokkenen	Publicatie

Project Start Architectuur: beheer- en ontwikkelproces

	...door betrokkenen	Input	Output	Output gaat naar
Uitgangspunten bepalen	Architecten van opdrachtnemer met input stakeholders	Projectplannen; Overkoepelende Architectuur; Domein Architectuur; Solution Architectuur, context opdrachtnemer	Uitgangspunten voor PSA	solutionarchitect van opdrachtnemer
Uitwerken	solutionarchitect van opdrachtnemer met input stakeholders	Uitgangspunten voor PSA	Concept PSA	Domein / thema Architectuur werkgroep, achterban
Toetsen	Domein /thema Architectuur werkgroep, achterban	Concept PSA	Getoetste concept PSA	Opdrachtgever
Goedkeuren versie	Opdrachtgever	Getoetste concept PSA	Goedgekeurde concept PSA	Programmeringstafel
Bekrachtiging	Programmeringstafel	Goedgekeurde concept PSA	Bekrachtigde concept PSA	Opdrachtgever
Opdracht tot uitvoering	Opdrachtgever	Bekrachtigde concept PSA	Definitieve PSA	Publicatie

Solution Architectuur: beheer- en ontwikkelproces

	...door betrokkenen	Input	Output	Output gaat naar
Uitwerken	solutionarchitect van opdrachtnemer	PSA	Concept Solution architectuur	Stakeholders opdrachtnemer, achterban
Toetsen	Stakeholders opdrachtnemer, achterban, programmeringstafel	Concept Solution architectuur	Getoetste concept Solution architectuur	Opdrachtgever
Goedkeuren versie en opdracht tot realisatie	Opdrachtgever	Getoetste concept solution architectuur	Goedgekeurde solution architectuur	Publicatie

Monitoring: beheer- en ontwikkelproces

door betrokkenen	Input	Output	Output gaat naar
Periodiek reflecteren	NVT	-	-	-
Iniatief	Architectuurraad	GDI-monitor voorafgaand jaar	Opdracht en aandachtspunten bij huidig jaar	Opdrachtnemer
Opstellen	Opdrachtnemer via bureau MIDO	Opdracht en aandachtspunten bij huidig jaar	Concept GDI-monitor	Bureau MIDO
Toetsen	Bureau MIDO en begeleidingsgroep	Concept GDI-monitor	Getoetste GDI-monitor	Architectuurraad
Goedkeuren versie	Architectuurraad	Getoetste GDI-monitor	Goedgekeurde GDI-monitor	PGDI
Bekrachten versie	PGDI	Goedgekeurde GDI-monitor	Bekrachte GDI-monitor	OBDO
Vaststellen nieuwe versie	OBDO	Bekrachte GDI-monitor	Vastgestelde GDI-monitor	Publicatie

Ad hoc toets en advies: beheer- en ontwikkelproces

door betrokkenen	Input	Output	Output gaat naar
Aanvraag	OBDO, PGDI, programmeringstafel of hun agenda-overleg	-	Toetsverzoek of adviesverzoek	
Intake	bureau MIDO in afstemming met voorzitter architectuurraad	Toetsverzoek of adviesverzoek	Snelle route via werkgroep naar overleg of via werkgroep en architectuurraad	werkgroep overkoepelende-architectuur of domein-architectuur
Opstellen	overkoepelende-architectuur werkgroep of domeinarchitectuur werkgroep	Toetsverzoek of adviesverzoek	Concept toets of advies	Architectuurraad (en bij snelle route: aanvrager)
Goedkeuren (achteraf bij snelle route)	Architectuurraad	Concept toets of advies	Goedgekeurde toets of advies	PGDI of publicatie
Bekrachten	PGDI	Goedgekeurde toets of advies	Bekrachtigde toets of advies	OBDO of publicatie
Vaststellen	OBDO	Bekrachtigde toets of advies	Vastgestelde toets of advies	Aanvrager en publicatie
Gebruik toets en/of advies	OBDO, PGDI, programmeringstafel	Snelle route via werkgroep: Concept toets / advies of Route via architectuurraad: Goedgekeurde toets / advies	Behandeling	

Afwijkingen-rapportage: beheer- en ontwikkelproces

door betrokkenen	Input	Output	Output gaat naar
Aanvraag	Elke partij die moet afwijken van een geldend architectuorkader	Architectuorkaders	Verzoek tot (tijdelijke) afwijking of aanpassing van geldend kader	Bureau MIDO
Intake	bureau MIDO in afstemming met voorzitter architectuurraad	Afwijkingenverzoek	Ontvangen afwijkingenverzoek	behandelaar
Opstellen	Behandeling door werkgroep of bij intake vastgestelde partij	Ontvangen afwijkingenverzoek	Concept advies afwijkingenrapport	Architectuurraad
Goedkeuren	Architectuurraad	Concept advies afwijkingenrapport	Advies afwijkingenrapport	PGDI
Bekrachten	PGDI	(periodiek gecombineerde) advies afwijkingenrapport(en)	Bekrachtigde afwijkingenrapport(en)	OBDO
Vaststellen	OBDO	Bekrachtigde afwijkingenrapport(en)	Vastgestelde afwijkingenrapport(en)	Publicatie, aanvrager en opsteller architectuorkader
Gebruik afwijkingen en/of advies	Aanvrager en opsteller architectuorkader	Vastgestelde afwijkingenrapport(en)	Verwerking	Bureau MIDO